

DOEPAK

DuPAK DoePAK POPPENSPE(ELMUSEUMKRUISELKRANTKRABEL) DoePAK DuPAK
Nr. 127

Karagöz en Hacivat: kleurrijke schaduwfiguren uit Turkije

Weer zo'n fraaie prent uit de collectie van het *Poppenspe(e)lmuseum*. De hoofdfiguren in het eeuwenoude traditionele *Turkse schimmenspel* zijn *Karagöz* (linker figuur) en *Hacivat*. *Karagöz* (spreek uit: karageus, met de g van 'goal') heeft zigeunertrekken. Zijn naam betekent 'zwart oog'. Hij heeft een volle zwarte baard. Zijn kop is kaal en hij draagt een tulband die zo is bevestigd dat deze naar achteren kan klappen. *Karagöz* is verder gebocheld. Van zijn armen kan er slechts één bewegen, maar die wordt dan ook gretig gebruikt, want hij mept er nogal graag en gauw op los. *Karagöz* is impulsief en onontwikkeld, in tegenstelling tot zijn makker *Hacivat*. Wat ze delen, is de armoede. In tegenstelling tot de andere figuren in het *Turkse schimmenspel* wordt *Karagöz* met twee stokken bewogen. Eén stok steekt in een gat in zijn schouder, de tweede zit aan zijn hand. Zijn tegenspeler *Hacivat* uit hoogdravende taal en laat merken dat hij de islamitische klassieken kent. *Karagöz* neemt hem geregeld op de hak. De *Turkse schimfiguren* zijn van met gaatjes versierd, kleurig beschilderd, transparant leer. Ze worden pal tegen het scherm aan bewogen door middel van een korte stok die, loodrecht op de figuur, in een gat in de schouder gestoken wordt.

Wil je (nog) meer te weten komen over het schimmen- en *schaduwspel* en andere internationale (volks)poppenkastfiguren en -technieken? Raadpleeg het *poppentheater-abc* op onze websites www.poppenspel.info, www.geheugenvannederland.nl/poppenspel2 of www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl.

Een leuk en leerzaam speurspel kan gemaakt worden op www.poppenspelmuseum.nl/onderwijs. Deelnemers ontvangen gratis een kleurrijke poppenstrip. Concept en tekst: Otto van der Mieden © (2008). Veel plezier en applaus!

Doepak is hét Poppenspe(e)lmuseumcadeau. Doepak is gratis voor iedereen die de vragen van een Poppenspe(e)lspeurtocht goed beantwoord heeft. Verzamel alle afleveringen van de Doepakkruielkrant en -krabbels! Een dupak (spreek uit: doepak) is een stang- en trucepop. Het nummer met de dupak wordt in het Tsjechische en Slowaakse volkspoppentheater met marionetten en stangpoppen altijd als toegift opgevoerd. De pop maakt sprongen waarbij zijn lijf beurtelings lang en kort wordt. Het is een truc die overeenkomt met het uitrekken en weer inkrimpen van de hals van de Dood van Pierlala in de poppenkast. Pierlala is een stokpop en wordt van onderaf gemanipuleerd; de dupak wordt als stangpop van bovenaf bewogen. Terwijl het rijzen van Pierlala's hals heel langzaam en onder doode stilte geschiedt, gaat het strekken en krimpen van de dupak razendsnel en met veel tumult. Dupak betekent 'stampend'. De houten voeten zijn met lood verzwaard. Het lijf van de pop is een zak van stof. De stang waaraan de dupak hangt, gaat door het hoofd en het lijf en zit vast aan de houten heup. Het gat in het hoofd is wijder dan de dikte van de stang, waardoor de kop soepel op en neer gaat. Aan weerszijden van de kop van de dupak is een touw vastgemaakt. De touwen gaan omhoog en zijn bevestigd aan een speelhout. Door dit op en neer te bewegen, rekt en krimpt het lijf. De pop gaat als het ware door de knieën en veert weer op. Behalve springen kan de dupak ook om zijn as draaien; daarbij zwieren de armen wijd uit.